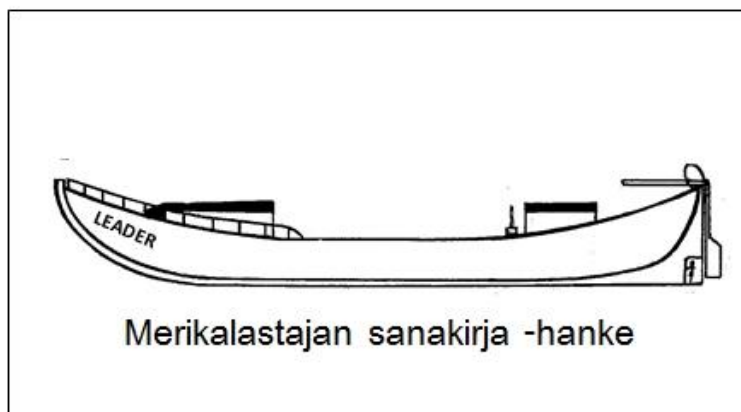

Selkämeren kansallispuiston ystävät ry ja Merikarvia-seura ry

LEADER-hanke ”Merikalastajan sanakirja”

Kalastajien haastattelu

Haastateltavat: Kyllikki Lähteenmäki (s. 1927) ja hänen poikansa **Hannes** (s.1946), **Timo** (s.1947) ja **Seppo** (s. 1949).

Haastattelijat: Juhani Aalto (JA) ja Juhani Mellanoura (JM)

Haastattelun ajankohdat: 16.6. 2016 (JA & JM), 22.8. 2016 (JA)

Tekstin purki ja litteroi ääninauhalta Juhani Mellanoura. Murreversio.

Aineistona MP3 digiäänite yhteensä noin 4 tuntia. Äänite on tallenteena Merikarvia-seuran arkistossa.

Euroopan maaseudun
kehittämisen maatalousrahasto:
Eurooppa investoi maaseutualueisiin

Kyllikki Lähteenmäki ja hänen Olavi-miehensä muuttivat 1950-luvun alussa Ruotsiin töihin. Pojat jatkoivat kalastuksen parissa vielä joitakin vuosia. Vähitellen Lähteenmäen kalastajatila muuttui heidän kesänviettopaikakseen.

Kansalaissodan aikaan

Timo: Ruottalaiset ko tuli tänne, ko oli kapina, ne oli Luotoses **Sälttöös**, siellä oli puhelin jo (vuonna -17). Kaks hevosta täyty olla aina valamiina. Luotoses oli likkoja paljo ja Silfverbergis (kalastajapaikka) oli likkoja. Flikat oli jäällä, oli huono keli, sukset olkapäillä. Ruottalaiset sano, että ammutaa ne. Luotonen sano, että antaa tulla lähemmäks nähädään keitä ne on. Ei, ne oli omia flikkoja. Ne ruottalaiset oli niin *liipasinherkkiä*.

Timo: Söderbackan Aku (kalastaja Akun luodosta) kävi joka päivä Sälttöös. Ne hoksas ne ruottalaiset, että se olis vakooja ja viettii navetan taa. Jollei olis hanttii pantu ne olis ampunu. Luotonen sano sitte Akulle, että älä saatana sitte tul kertaakaa. Aku oli punane, se teki sitä (vakoili), kyllä ne oikees oli.

Timo: Hevosella haettiin haavottuneita, ja Väckströmis oli sanitööri sitte, sidontapaikka ni sinne vietii haavottuneita. Ko punasekki hyökkäs keskellä päivää jään yli, ni ne oli aika helppo napsii. Aittakarín (ent. Silfverberg) Uuno- vainaa (kalastaja) jutteli, että hän kakarana meni kerran Meuran kauppa. Sillon Gustafsooni oli konttoripäällikkö ja oli iso kiho **Haminaholmas** ja se tuli mauseri kädes ja sano:

— Punaset on hyökänny! Soittakaa suojeluskuntaa **Merikarvialle!**

Langat kato ko oli poikki Haminaholmas ni täyty tulla tänne lähemmäks. Ei hän (Uuno) tienny mistää, vaikka asu *suntin* takana tos. Siihen aikaan naapurista vietii, kummalla puolella sattuu olemaa, ni **Mankanevalle** (telotuspaikka).

Lähteenmäen rantahuone.

Kuva: Juhani Aalto.

Aspuskeri ja aspuskerilaisia

Seppo: Sälttööläiset niinko Luotoset, Mauri (Rantanen) ja Forssi (Juho Liljefors) oli kaikki samaa sukua ja ne on tullu **Boogesuntista Ahvenanmaalta**. Ne on tullu sieltä joskus 1700-luvulla. Kun mummon sisar eli ni se poikkas aina Boogesuntissa vanhan tätis tyä.

Seppo: Rantanen ja Mahlamäki toi aseita ja jääkäreitä saksalaiselta alukselta (marraskuussa 1917). **Karilaa** (Ahlströmin herrojen huvilaan) vietii suuri osa aseista, mutta sinne Rantasee jäi paljo aseita, ne *plokkas* niitä ittelles. **Aspuskeris** oli semmone emäntä (Maurin vaimo), että sillä oli aina parabellumi *esliinan* taskus. Ja ko äijät alako tappelee, ni ko se kolome kertaa täräytti kattoo, ni tuli hiljasta.

Seppo: Kerran faarivainaa, Lähteenmäen Jalamari pisti hevosen paattii ja meni istuttaa perunoita, oli *mullitusvehkeet* mukana. Sitte ko Mauri ja Anna-Sofia ja oli sielä ja pani perunoita maaha. Faarivainaa sano, että vako oli ajettu, Anna-Sofia kaatui vakoon. Mauri ko oli vähä juovuksis sano että: - Aja vanha kana alle vaan!

Timo: Siinä Aspuskerin takarannalla oli *fyyrivalot*. **Ulkonokalla** oli kaks valoo matala ja korkee, ylhäällä ja alhaalla. Ko tultii mereltä ni ajettii sen verran että valot tuli linjaa. Sielä oli kakarana *fyyrihoitajan* kämppä. Muistaakseni Santasen Erkki-vainaa on ollu viiminen, ko on hoitanu.

Kieltolain aika

Timo: Sillon (kieltolain aikaan) tänneki tuli suojeluskunta, ko ilmoitettii että täälä on *pirtuu*. Tuli ja hakkas kiväärin pistimellä peltoo. Faari sano, että äläkää rikkoko perunoita ja *luuvva* oli pirtuu täynä, mutta käveli ohi. Ei älynny, että väärästä paikasta haki, mutta ko käsky oli annettu.

Timo ja Seppo: Kieltolain aikana täällä viinalla oli vähä saatu rahaa. Oli eläimiä, maito saatii, oltii omavaraisia, melekeen joka talos, pikkutölleiski oli lehemä ja sika. Ja mettätöitä oli, ko tehtii käsipelillä ni niitä oli talavisin. Monet kalastajakki kävi, faarivainaa ajo ikäs rahtii. Olin monta kertaa mukana koulusta ko pääsin kato ko pöllit kuorittii ennen ihan puhtaaks. Ne oli pirun keveitä. Mutta jäisiä ja liukkaita että täyty olla se *kopura*. Ja sitte tukkii ajettii, **Pooskerin** takana isot *telat*, oli nätti siittä rullata meree.

Pihlavaan töihin

Timo ja Seppo: **Haminaholman** saha siirty **Porin Pihlavaan**. Ne alako kulukee Pihlavas (sahatyöntekijät) paatilla. Aittakarinen Niilo-vainaa, sillä oli iso paatti, se osti faarilta *rääkipaatin*. Me myytiin *rääkipaatti* Niilolle 1950-luvun alus ja se laitto siihen oman koneen, ni hän ajo täältä Pihlavaa työväkeä. Se kuluki joka lauantai. Siinä kuluki aikalailla porukkaa. Niitä oli kakstoista. Siinä oli Rannen Kalle ja Niemen Tauno. Ja Pohojansahasta hän otti lisää porukkaa. Niillä oli sielä (Pihlavassa) kämpät misä ne asu. Se ajo sitte partiolaisia Pihlavas jos se oli sielä viikonlopun.

Silakkaverkoille

Timo: Siinä isän räähkipaatissa oli *yksysylinterinen Wickströmi*. Ennen täällä tunsikaikki koneet äänestä kuka tulee. Ei niitä niin paljo ollu. Honkalan Eikku-vainaa ko lähti, ko se pisti käymää, ko se oli *kakspyttynen*, ni kyllä sen tunsika. Mäki olen käyny *silakkaverkoilla*. *Keulakajuutin* päälle ko oli rauta, siihen pantii semmonen neliskanttinen lyhty. Ja lyhty sinne sisää. Yks lasi nousi. Lyhty laitettii sinne sisää. Kato ko kaks tuntii **Revelistäki** ajettii ulos ni *höyryt* ajo siittä läheltä. Niin ulkona oltii, ettei maita näkyny yhtää.

Seppo: Viimisinä vuosina ne kävi keväällä silakanpyynnin *avopaateilla*, ko *räähkipaatit* oli loppu. Kolomekymmentä neljä vuotta oli (taukoa) ko **Kumpuselääs** tehtii räähkipaatti, sitte ko Timpalle (Kuuskeri) tehtii (2010-luvun alussa).

Hevonen apuna

Hevosella vedettii *paatteja* ylöös. Kaks *plokii* ni tuli kummone paatti vaa ylöös. Kolome naruu, kolome *kiekkoo*. Huomas hevosesta, et se paino, mutta kyllä se tuli. Samoin ko niitä vedettii jättten päälle, ko kalaski oltii. Sitte ko tuli niin kovaa jäähän, että alako kantaa hevosta, ni sitte pantii hevonen. Keväällä aikasin vietii paatit, sitte taas moni jättiki venees. Vesan Veikolla ja Faari-vainaalla oli **Raitakaris**. Mä olen itte ollu mukana ko hevosella vietii verkot sinne. Maanpuolelle pääsi hevosella. Se oli ulkorannalla se paatti. Se laskettii sieltä vetee, verkot paattii ja äijät lähti. Monet jättiki paatin. Se oli talaven sielä valmiina. Me tuotii Altti-vainaan kans hevonen takasi.

Sitte ko tuli kova lumi-ilma, ni ne osas tulla **Seitilää**. Lähti **Raitakaista** ulos, **Pitkäniemen nokkaa**, **Mäntyniemee** osas. Otti maihin sielä. Sielä oli paatti, sieltä vietii kalat (silakat) etteppäin. Sinne oli tullu muitaki. Sitte ko oli kova ilma ni sitte mentii vaa **Revelii** ja oltii sielä ko ilma kaunistu. Yö aina ko oltii verkoilla.

Sotaa pakoon

Timo: Antilleki (Luotonen) flikat toi sotakutsun. Hän näki tietysti sieltä, ko flikat soutelee lahdella, hän oli *jemmas* ja odotti ko flikat meni sisälle ja hän oli *rantahuonees*. Flikat tuli ja näytti naisväelle, että lappu on tässä. Antti *löi* verkot paattii saman tien ja ajo lahden yli Ruottii. Ajo **Ouran** kautta vielä, joku heilutti sielä, mutta Antti ei poikennu mihinkään. Antti meni yksin.

Kyllikki: Täältä lähti muitakin meren yli. Ensin lähti Ruottiin pakoon kumminki mun (Kyllikin) isä (Asser Leppäluoto) ja sitte Halminen vei sillon äidin, siskon ja nämä muut. En tie kenen kans Nikolai (Isoviiki) lähti sotaa karkuun. Niillä oli omat kalastusveneet. Ne otti mukaan verkot ja vehkeet.

Luotosen Antti

Timo ja Seppo: Antilta meni paatti sodan jälkeen, ko kaffeeta *trajjattiin*. Sillä oli moottoripyörä ja *vesikelkka* peräs koukkuja, *krattuja*, pyydyksiä. Tulli seiso siellä vahdissa. Ne jotai haki sieltä. KAMU oli sen paatin nimi, minkä valtio vei. Kouhi osti sen muistaakseni *hinuriksi*. Se oli isokokonen paatti, siinä oli kuparipellit että pysty ajaa jäis. Sillä tuotii moottoripyörällä vähä kovemmalle jäälle. Ko paatti tuli, *traijjaattii* sitä tavaraa. Meuran Heimo ja Tuorilasta Krinni-Antti ja **Porista** Kuusiluoto oli siinä paattikimpas, siinä KAMUs. Mutta yhtään lastii ei ne pystyny tuomaa.

Timo, Seppo ja Hannes: Antti anto Hanskille *hylykipyssyn*, ennenko kuoli. Sitä lähädettiin yhtenä ehtonaa hakemaa. Ja hyvin pian hän kuoli. Se on *kuuskanttinen*, suusta ladattava. Se pysty on ollu mukana samalla *hylkireissulla* (1882), mistä on tehty *arkkiveisu*.

Vasemmalta: Hannes Lähteenmäki, Hanneksen Luotosen Antilta saama hylkipyssy ja Timo Lähteenmäki. Kuva: Juhani Aalto.

Silakkarysiltä Krookkaan kalakaupalle

Timo: Ankkurin kans *silakkarysät* koettii kovalla tuulella. Se oli ihme ko *solomut* aukes köysistä, *lekarit* aukes siivistä. Ei *kakarana* uskottu siihen, että ne aukes.

Seppo: Me kalastettiin vähän aikaa Vainion Toivon kans. Jorma (Vainio) istu siinä keulalla. Mä aattelin, että mä kastelen ko pidin perää. Kyllä äijät meinas antaa selekää mulle. Yks aalto tuli sitte jo sisälle. Ei se paatti toimi sillain ko tyhyjänä. Jos toinen aalto olis tullu. Jumalauta ko oli kova metakka! Paatti ei *kerkee* nousee ko on seittämänkymmentä *nelikko*.

Seppo: Sitte ko saatii viimeinen rysä ni sitte lähadettiin **Krookkaa**. Se oli pitkä *taagi*, ko sai nukkuu. **Mellanouran suntii** asti nukuttii. Siinä ko jouduttii hiljentää, ni sitte herättii. Krookassa oli sitte kaikenmoista koppa-autoo. Sielä sitte näki 1950-luvulla ensimmäisen kerran oikeen semmosia tyttöjä, siinä kioskis, laivatyttyjä. Laivat oli siinä ja ne oli laivatyttyjä, niin ne vanhemmat pojaat sano. Sitte näki, ko niillä oli silmät maalattu mustiks. Sitä ihmetteli, että jumalauta!

Runsas silakkarysäsaalis ja Timo Lähteenmäki seisoo pesäpaatin skantäkillä. Kuva: Merikarvia-seuran arkisto.

Krapikivet

Timo ja Seppo: Verkkokivet kerättiin **Revelistä**, oli *pitkämäisiä* kiviä, yleensä vasaralla hakattiin niihin pieni syvennys, että *krapikivi* pysy paikallaan. Mieluimmin haettiin heti *pitkämäisiä* luonnostaan, että siihen sopi naru. Verkkokivet oli pienempiä ko *rysäkivet*, muuten samanlaisia. Niinko hotdoggeja. Se oli kumma ko Revelistä haettiin kiviä, kaikki rysät oli etelänpuolella, mutta kaikki kivet löyty pohjanpuolta. Ajatteli, että jos meri olis tuonu niitä.

Luokkarysiä ja kriimuverkkoja

*Timo ja Seppo: Meillä oli kolme vyötä luokkarysissä ja ne oli pyynnissä vaan kesällä. Me kilpailtiin Forssin Paavon kans luokkarysäpaikoista. Ei sitä hommaa oikeen aikuiset miehet teheny. Meillä oli luokkarysiä **Pullasuntissa**, **Piikkikivessä**, täyty hyvin merkitä, ko siitä läheltä meni paattireitti **Skiffelii**. Sitte me *hakattiin* (peloteltii) matalissa *viikeissä hauet* verkkoihin.*

Timo: Kotolahdes kalastettii *lahanaa kutuaikana*. Saatii **Ruottista kriimuverkko**, sitte alako riimuverkkoja olee täälä. Ei täällä ennen ollu semmosia, kaikilla oli vielä *pumpuliverkkoja*. Siinä kriimuverkos *liina* jäi höllempää. *Korkit* oli niissä ommeltu sisälle. Täälä ko pumpuliverkois oli vanhoja korkkeja, ni niiden kans tapeltii. Niissä kriimuverkoissa oli niin paljo kalaa ko ikinä voi olla. Sitte ko me *puhdistettii* verkot ja mentii seuraavan kerran, ni meidät oli *piiritetty*.

Värikkäitä kalastajia

Seppo: Brännäsviikeistä sanottiin: Aapeli teki *paatit*, Heimolla oli voimaa, Erkillä oli rahaa ja Alma laitto puurot. Sielä ei tarvittu vieraita. Alma ja pojat *paikkas* verkot. Ne teki *rääkipaatit* ja kaikki. Ne oli Lähteenmäen Jalmarin kans sodas. Ja Aapeli kirjotti talvisodan aikaan jollekin päällikölle, että he on jo niin vanhoja miehiä, että heidän on syytä päästä **Köörtilää** kalastamaa. Kolome heitä sitte vapautu. Aapeli oli hyvä kirjoitusmies, käsiala oli parhaimpia.

Seppo: Mauri Rantasen poika Yrjö eli Huikka tuli kerran paatilla Forssin kans, se oli pirusti juovuksis ja meni **Skiffelii** ja haki Honkalan Eikun. Honkalalla oli traktori, Valmetti, ni ne veti paatin pitkälle heinäpeltooo. Forssi nukku paatissa hulluna päissään. Sitte kauhee kirous alko ko heräs, että misä saatana mä olen. Heiniä vaa oli ympärillä. Eino oli *kurillinen* ja Huikka oli toinen.